

Embargo 6.12.2019 klockan 13

Predikan på självständighetsdagen i Helsingfors domkyrka 2019

Matt 20:25-28

biskopen i Lappo stift Simo Peura

STÖRST ÄR DET RINGA

Den som vill vara stor, skall vara de andras tjänare; den som vill vara den förste, skall vara de andras slav. – Med de orden till lärjungarna träffar Jesus verkligen pudelns kärna. Varför tar mannen från Nasaret ställning till vem som skulle vara den störste i skaran av hans lärjungar? Svaret på frågan framgår av de föregående bibelverserna.

Det hela fick sin början, när mamman till två av lärjungarna, Jakob och Johannes, krävde att hennes söner skulle få en särbehandling. Hon bad Jesus lova, att han i sitt kommande rike skulle låta hennes söner sitta på den mäktiges högra och vänstra sida. Makten och hedersplatserna utövade en stark lockelse. Jesus avvisade begäran. Han konstaterade, att de platserna skulle komma att tilldelas dem för vilka de var avsedda. Vilka som avses, är någonting som kommer att visa sig i sinom tid.

När de övriga lärjungarna fick höra om denna begäran, blev de arga på bröderna. Deras reaktion är någonting vi lätt kan förstå. Den visade ändå, att också de övriga lärjungarna var intresserade av att få de främsta platserna. Det här var orsaken till att Jesus gjorde saken klar för sina lärjungar: *den som vill vara den förste bland er skall vara de andras slav.* – Det var den tidens tal om jämlikhet, inte sant. Men vad betyder det då att tjänandet jämföras med slaveri?

Vinterkrigets börda

Det har förflutit 80 år sedan vinterkrigets början. Kriget vände upp och ner på människornas liv och gav det en ny riktning man inte från början kunnat förutsäga. Risto Ryti åtog sig motvilligt statsministeruppdraget. Väinö Tanner övertalade sin vän genom att själv lova bli utrikesminister. Senare har Ryti berättat följande om sin situation: ”Det var som om jag ensam hade stått i ett hus som höll på att stöta samman under det att jag med bara händer försökte hindra väggarna från att ramla ihop.” Genom sitt lugn överflyttade han ändå lugnet på andra. Ännu efter kriget ställdes Ryti och Tanner inför rätta och fick bära ansvarets tunga börda.

President Kyösti Kallio råkade halvt som konvalescent dras in i vinterkrigets strömvirvel. När en nationell katastrof föregående gång hade hotat i slutet av år 1917, skrev Kallio till sin hustru: ”När det gäller att fatta beslut har jag alltid varit som starkast i nödens stund.” Således fann Kallio inför vinterkrigets nödtvång både energin och beslutsamheten. Att klara av uppgiften kostade honom förlusten av hälsan och ledde till döden.

Marskalk Mannerheim hade just lämnat in sin avskedsansökan från ledarskapet för försvarsmakten. När bombningarna inleddes, anmälde han sig i tjänst och tog emot överbefälsförandet. Plikten kallade.

Alla finländare blev tvungna att uppvisa en liknande plikt känsla och göra avkall på det som var deras eget. Det gällde bara att godkänna, att de egna framtidsplanerna gick i kras. Det gällde att tänja sig och orka. För mången innebar detta att stå i fosterlandets tjänst, att man måste göra personliga uppoffringar. Dessa berättelser gäller det nu att inpräglade i minnet, när de som var ögonvittnen till händelserna och var med om dem snart alla har förts till gravens ro.

När det gäller historierna från vinterkriget, tilltalas jag av iakttagelsen att ingen när kriget bröt ut var helt redo för den uppgift som ålades honom/henne – inte ens våra ledare. Ändå kände de sitt ansvar och gick till verket. På samma sätt gjorde många andra finländare. De gjorde sitt bästa, även om de var oförberedda, inte i så gott skick eller motvilliga.

Barnens rättigheter

I Bibeln finns det också ett annat ställe, där Jesus blandar sig i lärjungarnas gräl kring vem som är störst bland dem. Mästaren ställde ett barn vid sin sida och sade: *Den som tar emot detta barn i mitt namn, han tar emot mig...Ty den som är minst av er alla, han är stor* (Luk 9:48). Det finns en märklig likhet mellan detta att tjäna andra och ta emot ett barn: att vara andras tjänare och att vara barn är störst. Det betyder att Jesus vänder upp och ner på såväl sin egen tids som också vår tids mänskliga värderingar och värdeomdömen.

Idag är barnets ställning avsevärt bättre än på Jesus tid. Ändå finns det fortfarande mycket att göra för barnen och de unga. Det har gått en förvillande kort tid, endast 30 år, från det att man godkände FN:s konvention om barnens rättigheter. De stater som undertecknade konventionen, Finland bland dem, erkänner, att ”ett barn bör för att kunna utvecklas fullödigt och harmoniskt som person få växa upp i sin familj under en atmosfär av lycka och förståelse”. Det väsentliga sägs här med pondus, ja vackert.

För att hoppet skall hållas vid liv

Trots FN-konventionen vet vi, att barnets rättigheter alltför ofta förblir oförverkligade. Också hos oss i Finland far barn illa. Fortfarande finns mobbning med i bilden. Sociala media river sönder. Föräldrarna har inte tillräckligt med tid för barnen och de unga. Alltför många unga saknar yrkesutbildning, tillgång till arbetsliv och hamnar till sist utanför den gemensamma välfärden. Många skuggor ligger över barnens och ungdomarnas framtid.

Att finna svar på dessa missförhållanden läggs på de politiska beslutsfattarnas axlar. Men det är en börda, som också läggs på många andras axlar. Det är viktigt hur vi var och en ställer oss: den som är ringa bör vara störst och i synnerhet dessa ringa bör vi tjäna, rentav så att vi glömmar oss själva. UNICEF:s tidigare generalsekreterare James Grant har träffande sagt: ”Barnets rätt är den vuxnes skyldighet.” Detsamma inskräpte våra barns mormor, när hon på sitt vardagliga sätt sade: ”inte har jag ju så stort intresse för er vuxna, bara ni ser till att barnen har det bra”.

Idag bör vi noggrant se till att barnens och de ungas framtidstro bevaras. I stället för att bara lägga fram våra bekymmer skall vi uppmuntra till hopp och säga, att det går att lösa också stora problem i världen genom samarbete. Ännu kan vi tygla klimatförändringen; ännu är

världen och det här landet vackra och värda att bo i. Hatet är inget svar på den osäkerhet som en förändring innebär; en mors och en fars kallelse är en stor rikedom i livet och det lönar sig att tjäna och hjälpa andra. I dessa frågor talar våra gärningar och vårt exempel allra klarast och de befäster barnens och de ungas tro på framtiden.

Exemplet Kristus ger oss

Den som vill vara stor bland er skall vara de andras tjänare. Vi anar, att det ligger en oemotsäglich vishet bakom detta livsdirektiv. Vi har ändå förbigått en väsentlig synvinkel. När Jesus konstaterade, att tjäna andra och vara andras slav är det största och det första, kom han också med en motivering varför han sade så. Den lyder så här: *Inte heller Människosonen har kommit för att bli tjänad, utan för att tjäna och ge sitt liv till lösen för många* (Matt 20:28).

Med dessa ord utkristalliserade Jesus sin egen kallelse och föregrep sin kommande död på korset. Hans uppgift bestod i att tjäna människan och hela skapelsen ända till slutet. Det var fråga om Guds utgivande kärlek, den kärlek med vilken han ville alla sina skapade varelser väl. Det ligger någonting stort och enastående i det här att ge sitt liv för andra. Inom vår kristna tradition kallar vi det nåd.

Nåd är det som behövs, eftersom vi människor inte kan åstadkomma någonting liknande det Jesus gjorde. Även om vi på allra bästa sätt skulle följa Jesus exempel, är ingen av oss ensam för sig världens räddare. Jesus svar på lärjungarnas begäran visar ändå, att också det ringa har stor betydelse. Även om vi känner oss överhövan trötta, oförberedda och rentav motvilliga, är det avgörande att vi tjänar varandra. Då blir det som är ringa utan att vi märker det något som är stort.

Amen.